

Geoffrey Waugh (ed.)

Víra královny Alžběty II.

KARMELITÁNSKÉ
NAKLADATELSTVÍ

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Queen's faith. Česky

Víra královny Alžběty II. / Geoffrey Waugh (ed.) ; z anglického originálu

The Queen's faith ... přeložil Jiří Zbořil. – V Praze : Karmelitánské nakladatelství, 2023. – 139 stran. – (Inspirace ; svazek 25)

Vydalo Karmelitánské nakladatelství ve společnosti KatMedia, s.r.o.

ISBN 978-80-7566-397-9 (brožováno)

* 27-565.3 * 27-184 * 27-423.79 * 27-1/-9 * 27-423.7 * 316.752 * 27-4

* 27-662:3 * 929.731-055.2 * 27 * (410) * (042.5)

– Alžběta II., britská královna, 1926–2022

– Vánoce

– Bůh a člověk – křesťanské pojetí

– křesťanská víra

– křesťanské učení

– křesťanské ctnosti

– hodnoty – křesťanské pojetí

– křesťanský život

– křesťanství a společnost

– panovnice – Velká Británie – 20.–21. století

– projevy

– promluvy

27-5 – Liturgie. Křesťanské umění a symbolika. Duchovní život [5]

© The British Monarchy. Excerpts permitted

© Geoffrey Waugh

Czech edition © KatMedia, s. r. o., Praha, 2023

ISBN 978-80-7566-397-9

Víra nás provází časy dobrými i zlými

Předmluva editora

Princ Philip, vévoda z Edinburghu (10. června 1921 — 9. dubna 2021), jenž zemřel pokojně dva měsíce před svými 100. narozeninami, byl obdivovaným a nejdéle žijícím a sloužícím královským manželem v britských dějinách. On také královnu povzbuzoval, aby ve svých vánočních poselstvích hovořila o své křesťanské víře. O svých vzpomínkách na vévodu hovořil profesor Ian Bradley, autor knihy Bůh ochraňuj královnu (God Save the Queen), se zpravodajským serverem Premier Christian News:

Byl to skutečně on, kdo královnu přiměl, aby ve vánočních poselstvích mluvila o své víře. Víte, za starých časů byly ty projevy spíše jen poznámky z cest, které říkaly, kde se královská rodina zrovna nachází.

V roce 2000 však královna dojemně a působivě promluvila o své křesťanské víře a o tom, jak ji ovlivnila. Mělo to velmi pozitivní odezvu a Philip pak skutečně královnu přesvědčil, aby se v promluvách

více věnovala své vlastní křesťanské víře. „Měla bys o tom mluvit,“ řekl jí.

Profesor Bradley kázal královně a vévodovi z Edinburghu jako hostující kazatel ve farnosti Braemar a Crathie, kde královna navštěvuje nedělní bohoslužby při svém pobytu v Balmoralu. Princ Philip si podle něj během kázání rád dělal poznámky a velmi živě se zajímal o teologii:

Zaznamenával si všechny podrobnosti kázání. Nesmírně se zajímal o teologii, měl skvělé znalosti Bible a také se pak na kázání vyptával při obědě a zkoušel vás z toho, co umíte. Žasl jsem nad jeho biblickými znalostmi. Jednou večer jsme seděli a povídali si skoro až do noci o biblických zmínkách o životním prostředí, které bylo jeho velkým zájmem. Byl dobře zasvěcen do Bible a zajímalo ho, co Písmo říká o stvoření a našem vztahu k němu.¹

Článek v deníku The Guardian od Catherine Pepinsterové, zveřejněný v neděli 24. prosince 2017², popisuje, jak královna podrobněji hovořila o své křesťanské víře:

V královské domácnosti je královnino vánoční vysílání známé jako QXB (*Queen's Christmas Broadcast*).

-
- 1 Srov. článek Chantalle Edmundsové v *Premier Christian News*, 10. dubna 2021, premierchristian.news/en/news/article/prince-philip-persuaded-the-queen-to-talk-for-the-first-time-about-her-own-faith-in-christmas-broadcast
 - 2 www.theguardian.com/uk-news/2017/dec/24/queens-christmas-message-article-of-christian-faith

Pro miliony lidí je stálou a nezbytnou součástí vánočních svátků. Pro královnu je to zase okamžik, kdy promlouvá k národu, aniž by jí scénář předkládala vláda. V posledních letech se stalo i něčím jiným: vyznáním její křesťanské víry. Velká Británie se stává stále více sekulární, kdežto královnina poselství se ubírají opačným směrem.

Průzkum vysílání za dobu její pětašedesátileté vlády odhalil, že původně o náboženském významu Vánoc hovořila královna většinou jen okrajově.

V posledních letech však její poselství nabyla jiného tónu a královna více vysvětluje svou osobní víru — „kotvu mého života“, jak se vyjádřila v roce 2014.

V loňském roce řekla: „Kristovým učením se dnes řídí miliardy lidí, nacházejí v něm vůdčí světlo pro svůj život. Patřím k nim, protože Kristův příklad mi pomáhá vidět, jakou hodnotu má, když se malé věci dělají s velkou láskou, ať už je dělá kdokoli a ať přitom sám věří v cokoli.“

Zlomovým bodem v obsahu jejích poselství bylo milénium. V roce 2000 je věnovala vyprávění o Kristově životě a učení, které, jak řekla, „poskytují rámec, v němž se snažím vést svůj život“.

V podobně osobních komentářích pokračuje dodnes. Podle Iana Bradleyho, profesora kulturních a duchovních dějin na University of St Andrews a autora knihy *Bůh ochraňuj královnu — Duchovní srdce monarchie* (*God Save the Queen — The Spiritual Heart of the Monarchy*), „to z ní dělá skutečnou Obhájkyni víry“, což je odkaz na titul, který používají všichni monarchové od doby, kdy jej papež Lev X. v roce 1521 poprvé udělil Jindřichu VIII.,

předtím než se anglický král s Římem rozešel. Víra Alžběty II. papežům imponuje natolik, že mi ji jeden vysoký vatikánský úředník popsal jako „posledního křesťanského monarchu“.

Vysvětlení pro tato neskrývaně křesťanská poselství se různí. Někteří královští pozorovatelé tvrdí, že královna se rozhodla použít dvoutisící výročí Kristova narození jako příležitost otevřeně promluvit o křesťanství. Jiní v tom viděli ruku George Careyho, tehdejšího arcibiskupa z Canterbury. Bradley spatřuje vliv prince Philipa. „Po velmi osobním vyznání v roce 2000 byla povzbuzována, aby pokračovala. V reakci na toto poselství prý obdržela pětadvacetkrát více dopisů než obvykle a zároveň měla obrovskou podporu od vévody z Edinburghu.“ ...

Před rokem 2000 se královna k víře nejvýrazněji přihlásila během rozhlasového vysílání v roce 1947, kdy hovořila o zasvěcení svého života službě a zakončila je slovy: „Bůh mi pomáhá, abych svůj slib splnila“, a pak při korunovační bohoslužbě.

Nástupem na trůn se ovšem stala také nejvyšší představitelkou anglikánské církve, takže od té doby její veřejný život nevyhnutelně ovlivňovaly náboženské události: ukazovala se televizním divákům v kostele o Vánocích a Velikonocích, rozdávala peníze na Zelený čtvrtek (tzv. *Maundy money*), účastnila se nedělní vzpomínkové bohoslužby u Hrobu neznámého vojína.

Ale právě ve vánočním vysílání se vedle veřejného zřetelně projevuje i zájem osobní. Není v něm zapojen žádný vládní úředník. To, co napsala, předem přehlédne její soukromý tajemník, nyní Edward Young, a také vévoda z Edinburghu. Předpokládá

se, že rady poskytoval i lord Chartres, londýnský biskup, který nedávno odešel do důchodu a dlouho fungoval jako teologický poradce královské rodiny. Mezi pravidelná témata patří odpuštění, smíření, soucit a nejčastěji služba.

Lord Williams z Oystermouthu, známý jako Dr. Rowan Williams, v letech 2002–2012 sloužil jako arcibiskup z Canterbury a přiznává, že Lambethský palác³ občas poskytoval konzultace: „Občas jsme byli požádáni o nějaké myšlenky, které bychom chtěli přednést.“

BBC minulý týden přiznala, že příliš reflektuje sekulární podobu Británie a měla by se více snažit odrážet i víru v Británii. Podle Williamse tuto propast překlenuje královna. „Myslím, že jelikož se v obecném kulturním prostředí objevuje méně zjevných křesťanských ‚sdělení‘, rozhodla se královna tuto mezeru záměrně vyplnit,“ řekl.

Poslední dobou se poselství vždy týkají i Britů jiného vyznání. Williams také vidí souvislost mezi nedávnými vánočními poselstvími a přelomovým projevem, který královna pronesla v roce 2012 v Lambethském paláci počátkem svého diamantového jubilejního roku, v němž anglikánskou církev označila za jakýsi deštník, pod nímž mohou hledat útočiště i jiná vyznání. „Myslím, že to souvisí s jejím postavením nejvyšší představitelky církve a je to i v souladu s jejím projevem v Lambethu v roce 2012 o odpovědnosti anglikánské církve, jakožto pozitivní strážkyně víry v širším slova smyslu

3 Lambethský palác (*Lambeth Palace*) je oficiální londýnské sídlo arcibiskupa z Canterbury (pozn. red.).

v národě, aniž by byla obětována její specifičnost,“ řekl k tomu.

Tradici královských vánočních poselství zahájil v roce 1932 královnin dědeček Jiří V. a pokračoval v ní i její otec Jiří VI. ... Začala jako rozhlasová vysílání, ale od roku 1957 jsou vysílána televizně a natáčí se v Buckinghamském paláci (jednou, v roce 1986, slavně Davidem Attenboroughem v Královských stájích na hradě Windsoru a v Sandringhamu v Norfolku).

Naše antologie ukazuje, jak často královna hovořila o své víře po celou dobu své vlády, tedy i před rokem 2000.

Kniha obsahuje úryvky z královniných sedmdesáti vánočních vysílání z doby její dlouhé vlády a také z jejího velikonočního vysílání v roce 2020. Královniny výroky o křesťanské víře jsou zde uspořádány do témat, která ve vysílání zaznívala nejčastěji. Patří mezi ně: Ježíš Kristus, služba a podpora, mír a dobrá vůle, víra a naděje, světlo a život, pravda a odvaha, láska a laskavost, soucit a péče, odpuštění a smíření, úcta a tolerance.

Královniny výroky o víře a životě byly pronášeny především v souvislosti s oslavou Vánoc, každoročního svátku připomínajícího narození Ježíše Krista.

Tradice Vánoc

Vánoce a Velikonoce jsou v mnoha zemích státními svátky. Příběhy, které se s těmito svátky pojí, byly poprvé vyprávěny a sepsány před téměř 2000 lety a dnes se oslavují po celém světě. Přibližný počet let

Králova citace „Brány roku“ na báseň upozornila veřejnost a báseň se stala inspirací milionům lidí na celém světě. Byla pak hojně přetiskována a citována, včetně následující neděle, silvestra 1939. Nepřestávala utěšovat a inspirovat mnoho generací.

V knize Služebnice královna a Král, jemuž slouží (*The Servant Queen and the King She Serves*), vydané k 90. narozeninám královny Alžběty II. (s její předmluvou), se vypráví, jak mladá princezna Alžběta ve svých 13 letech báseň předala svému otci. Po skonu krále ji pak královna Alžběta, královna matka, nechala vyřýt na bránu pamětní kaple krále Jiřího VI. na hradě Windsor, kam bylo v roce 1952 uloženo královo tělo, stejně jako v roce 2002 pak její, když zemřela ve věku 101 let.

Královnina vánoční vysílání

Každoroční vánoční vysílání královny inspirovala posluchače po celém světě. Pro miliony lidí to byla stejně jako pro mou rodinu netrpělivě očekávaná součást Štědrého dne, která často následovala po oslavách zahrnujících radostné koledy při ranní bohoslužbě, rozdělování dárků a společný vánoční oběd či večeři. Naše rodina se (během australského léta) při poslechu Královského vánočního poselství obvykle uvolněně rozvalovala po podlaze a v křeslech v obývacím pokoji. Nejprve jsme je poslouchali v rádiu a později sledovali v televizi. Byla to vítaná přestávka uprostřed rodinné sváteční zábavy při zkoušení nových hraček nebo sportovního náčiní.

S rozvojem techniky se k nám královnino vánoční vysílání dostávalo stále rafinovaněji a působivěji.

První roky praskajícího bezdrátového vysílání z roku 1952 ustoupily kouzlu pohledu na černobílou televizi od roku 1957 a od roku 1967 pak kráse barevné televize. Od roku 1959 dávalo předtočené vysílání stále větší možnost prokládat promluvy královny příslušnými filmovými záběry. Královniny soucitné postřehy o událostech uplynulého roku a o významu Vánoc oceňovaly miliony lidí.

Zajímavě o královniných vánočních poselstvích ve svém blogu píše Jon Kuhrt. Byl dojat komentářem při vysílání v roce 2014, kdy pracoval pro organizaci West London Mission s lidmi postiženými bezdomovectvím, násilím a závislostmi. „Nebyl jsem oddaným divákem (kromě případů, kdy jsem u maminky a kdy je sledování povinné),“ přiznává, „a tak jsem se vrátil a zpětně si přečetl její vánoční poselství za posledních 5 let.“

Zde jsem použil výňatky z jeho blogu Resistance & Renewal, kde píše, že královnina vánoční poselství jsou vzorem toho, jak mluvit o víře ve veřejném prostoru. Její víra objímá lidi všech ras a vyznání vše zahrnující Boží láskou.

Královna zůstává věrná své víře a ta se vyznačuje těmito rysy:

1. Královna mluví osobně

„Modlím se v tento vánoční den, aby Ježíšův příklad a jeho učení lidi i nadále spojovaly, aby jim ve službě druhým umožnily ze sebe vydávat to nejlepší.“ (2012)

„Život Ježíše Krista, Knížete pokoje, jehož narození dnes slavíme, je pro mě inspirací a kotvou v mém životě.“ (2014)

Osobní svědectví je významné a přesvědčivé, vyvolává u naslouchajících respekt. Královna je osobní ve způsobu, jakým mluví, používá slova jako „pro mne“, „můj život“ a „má modlitba“.

2. Královna mluví soucitně

„Přestože byl Kristus po celý svůj krátký život vyháněn a pronásledován, jeho neměnným poselstvím nebyla pomsta nebo násilí, ale prostě to, že se máme navzájem milovat.“ (2015)

„Kristův příklad mi pomáhá vidět, jakou hodnotu má, když se malé věci dělají s velkou láskou, ať už je dělá kdokoli a ať přitom sám věří v cokoli.“ (2016)

Královna a královská rodina soustavně projevují hluboký zájem o pozůstalé a trpící, a to jak v osobním kontaktu, tak v korespondenci. Jádrem Vánoc je Boží láska ke každému člověku, zejména k trpícím a padlým.

3. Královna mluví tak, aby zahrnula všechny

„Vánoční poselství nám ukazuje, že tato láska je určena všem. Nikdo není mimo její dosah.“ (2013)

„Jeho příklad mě naučil, že se mám snažit respektovat všechny lidi a vážit si jich, ať už jsou jakékoli či žádné víry. (2014)

Boží láska je určena všem a víra v tuto lásku nás vede k tomu, abychom respektovali a ctili každého.

Jon Kuhrt dodává: „Rezonuje to s mým vlastním zážitkem setkání s královnou v roce 1997, kdy přijela otevřít novou ubytovnu pro mladé lidi bez domova, kterou jsem vedl. Provedl jsem ji a představil ji všem obyvatelům. Čekal jsem, že to bude dost formální a trapné, ale vzpomínám si, jak obratně dokázala s tak různorodou skupinou lidí mluvit.“

4. Královna mluví o Ježíši

„V tomto ročním období si připomínáme, že Bůh poslal svého jediného syna, aby sloužil, ne aby si nechal sloužit“. V osobě Ježíše Krista tak vrátil do středu našich životů lásku a službu.“ (2012)

„Bůh poslal na svět jedinečnou osobu — ani filozofa, ani generála, jakkoli jsou důležité, ale Spasitele s mocí odpouštět.“ (2011)

Královna hovoří přímo o osobě, která je středem Vánoc, jako o důvodu, proč je slavíme. To zahrnuje Ježíšův příklad i působení a zpřístupňuje základní pravdy víry co nejširšímu publiku.

5. Královna mluví o víře, která se projevuje skutky

„Odpuštění leží v srdci křesťanské víry. Dokáže uzdravit rozvrácené rodiny, obnovit přátelství a usmířit rozdělená společenství. Právě v odpuštění pocítujeme moc Boží lásky.“ (2011)

„Křesťanům, stejně jako všem věřícím lidem, pomáhají rozjímání, meditace a modlitba obnovovat se

v Boží lásce. S jejich pomocí se denně snažíme stát se lepšími lidmi.“ (2013)

Smíření, služba a láska vyplývají z křesťanského závazku. Královna hovoří o tom, co víra působí: mění způsob, jak žijeme, a pomáhá nám být „lepšími lidmi“.

Citáty z královniných každoročních vánočních vysílání, jejichž úryvky jsou součástí této knihy, se týkají mnoha důležitých témat křesťanské víry a života. Jsou uspořádány podle hlavních témat, ta se samozřejmě překrývají a prolínají. Některé citáty lze zařadit současně do různých kategorií, proto je najdete tam i tam.

Královna vyjadřovala svou víru v Ježíše Krista explicitním způsobem:

„Život Ježíše Krista, Knížete pokoje, jehož narození dnes slavíme, je pro mě inspirací a kotvou v mém životě.“

„Ježíš vztahoval ruce v lásce, přijetí a uzdravení, jako vzor smíření a odpuštění. Jeho příklad mě naučil, že se mám snažit respektovat všechny lidi a vážit si jich, ať už jsou jakékoli či žádné víry.“ (2014)

Citáty v této knize jsou ukázkami a úryvky z mnoha témat a námětů, které zazněly ve více než sedmdesáti vysíláních během dlouhé královniny vlády. Tato dlouhodobost jim dává plnější význam a stávají se cennými postřehy a důležitými sděleními o křesťanské víře a praxi.

Nejkrásnější citáty z královniných poselství

Pro mnohé z nás má víra zásadní význam. Pro mě je Kristovo učení a má osobní odpovědnost před Bohem rámcem, v němž se snažím vést svůj život. Stejně jako mnozí z vás čerpám i já v těžkých chvílích z Kristových slov a příkladu velkou útěchu. (2000)

Bůh poslal na svět jedinečnou osobu — ani filozofa, ani generála, jakkoli jsou důležití, ale Spasitele s mocí odpouštět. Odpuštění leží v srdci křesťanské víry. (2011)

V tomto ročním období si připomínáme, že Bůh poslal svého jediného Syna, „aby sloužil, ne aby si nechal sloužit“. V osobě Ježíše Krista tak vrátil do středu našich životů lásku a službu. (2012)

Křesťanům stejně jako všem věřícím lidem pomáhají rozjímání, meditace a modlitba obnovovat se v Boží lásce. S jejich pomocí se denně snažíme stát se lepšími lidmi. Vánoční poselství nám ukazuje, že tato láska je určena všem. Nikdo není mimo její dosah. (2013)

Královna Alžběta II. o své víře

Královna Alžběta II. promlouvala o významu víry a Vánoc k mnoha lidem a víc než jiný vládce v dějinách. A pak tu je její historické velikonoční poselství v roce 2020, které média vysílala v době, kdy byly kostely zavřené kvůli pandemii koronaviru. Její poselství poukazují na světlo v temnotách, život uprostřed smrti, víru, jež rozptyluje strach, naději pro zoufalé, lásku, jež všechno překoná... Citace a úryvky z vánočních a velikonočních poselství Alžběty II., pronesených během její dlouhé vlády, jsou v této knize rozděleny do deseti tematických oblastí:

1. Ježíš Kristus
2. Služba a podpora
3. Mír a dobrá vůle
4. Víra a naděje
5. Světlo a život
6. Pravda a odvaha
7. Láska a laskavost
8. Soucit a péče
9. Odpuštění a smíření
10. Úcta a tolerance

Obsah

5	Kotva obránkyně víry <i>(Předmluva k českému vydání)</i>
8	Víra provází časy dobrými i zlými <i>(Předmluva editora)</i>
25	Nejkrásnější citáty z královniných poselství
29	Královna Alžběta II. o své víře
31	1. Ježíš Kristus
37	<i>Slova a výroky o Ježíši Kristu</i>
43	2. Služba a podpora
48	<i>Slova a výroky o službě a podpoře</i>
53	3. Mír a dobrá vůle
58	<i>Slova a výroky o míru a dobré vůli</i>
65	4. Víra a naděje
70	<i>Slova a výroky o víře a naději</i>

77	5. Světlo a život
82	<i>Slova a výroky o světle a životě</i>
89	6. Pravda a odvaha
94	<i>Slova a výroky o pravdě a odvaze</i>
99	7. Láska a laskavost
104	<i>Slova a výroky o lásce a laskavosti</i>
109	8. Soucit a péče
114	<i>Slova a výroky o soucitu a péči</i>
119	9. Odpuštění a smíření
123	<i>Slova a výroky o odpuštění a smíření</i>
127	10. Úcta a tolerance
131	<i>Slova a výroky úctě a toleranci</i>
135	Setkáme se znovu (Kázání arcibiskupa Justina Welbyho na pohřbu královny Alžběty II.)

Geoffrey Waugh (ed.)

Víra královny Alžběty II.

Z anglického originálu *The Queen's Faith Gift Edition: Queen Elizabeth II describes her faith*, vydaného roku 2022 v *Renewal Journal* (www.RenewalJournal.com) u příležitosti platinového jubilea panování královny Alžběty II., přeložil Jiří Zbořil
Kázání arcibiskupa Justina Welbyho na pohřbu královny Alžběty II. přeložil Pavel Mareš
Vydalo Karmelitánské nakladatelství ve společnosti KatMedia, s. r. o., v Praze roku 2023 jako svou 2505. publikaci
V edici *Inspirace* svazek 25
Redigovala Markéta Protivánková
Odpovědný redaktor Pavel Mareš
Snímek na obálce ČTK/PA/Cheskin David
Obálka, grafická úprava a sazba Stará škola (staraskola.net)
Tisk FINIDR, s. r. o., Český Těšín

Knihy Karmelitánského nakladatelství zakoupíte na eshop.cirkev.cz a v síti kamenných Karmelitánských knihkupectví (eshop.cirkev.cz/prodejny).